

Weet je wel wat je doet? Je speelt met vuur! Je neemt geen blad voor de mond en dat is gevaarlijk! Heb je dat wel door? Je weet toch wel wie het hier voor het zeggen hebben?

Ja, natuurlijk, er is van alles waar je kritiek op kunt hebben, van alles in de maatschappij dat niet goed is, dat niet eerlijk is. Je kunt ook veel kritiek hebben op de mensen aan de top, de mensen die de touwtjes in handen hebben. Ze zijn kortzichtig, ze zijn egoïstisch, ze denken alleen aan zichzelf, ze gaan soms zelfs over lijken.

Dat is allemaal waar, helemaal waar. Maar als je daar steeds maar weer iets van zegt, weet je wel zo'n beetje wat je boven het hoofd hangt. Je kunt principieel zijn. Je kunt steeds opnieuw protesteren tegen wat niet goed is. Maar hou alsjeblieft je mond, want anders kon het wel eens helemaal verkeerd met je aflopen.

Over wie gaat het? Misschien dacht u aan die onbekende profeet Uria uit het bijbelboek Jeremia, over wie we net lazen (Jeremia 26:20-24). Hij profeteert, in naam van God. Hij protesteert. Ongetwijfeld maken zijn familie en vrienden zich zorgen: Uria, pas op! Dit loopt verkeerd af!

Uria zelf wordt ook bang. Hij vlucht naar Egypte. Maar de koning laat hem daar vandaan halen. Hij laat hem doden. En zijn lichaam wordt ergens gedumpt. Eindelijk geen kritiek meer, denkt de koning.

Of gaat het over Jeremia, die veel bekendere profeet? Ja, het gaat ook over Jeremia. Hij profeteert, in naam van God. Hij protesteert tegen de leugens van de rijken en van de priesters en de profeten. Ze praten goed wat niet goed is. Ze gaan steeds maar door met het onderdrukken van het gewone volk. Alles staat in het teken van het eigenbelang. En daarom kunnen ze Jeremia niet uitstaan.

Wanneer word je echt kwaad? Niet als je weet dat een beschuldiging nergens op slaat. Dan haal je je schouders op. Maar als iemand je ergens van beschuldigt en als je eigenlijk wel weet dat diegene gelijk heeft, dan ligt het anders. Jeremia spreekt de waarheid. Dat weten ze. Juist daarom kunnen ze hem niet uitstaan.

Jeremia wordt gevangengezet en later wordt hij in een put gegooid, waar hij geen eten meer krijgt. Het dreigt verkeerd af te lopen. Uiteindelijk overleeft Jeremia alles, maar het was kantje boord.

Pas toch op met wat je zegt! Denk aan de consequenties! Ze krijgen een hekel aan je en daardoor kan het wel eens verkeerd aflopen.

Gaat het niet ook over Jezus? In deze veertigdagentijd staan we stil bij wat Hij deed en wat Hij zei. We staan ook stil bij de weerstand tegen hem, want die neemt toe. (Johannes 7:1-13)

Jezus neemt geen blad voor de mond. Hij protesteert tegen alles wat tegen Gods bedoelingen ingaat, mensen die van de tempel een soort markt maken. Leiders die religie misbruiken om het volk onderdanig te houden, die verdoezelen dat er onder hun mooie woorden veel egoïsme schuilgaat.

“De joden”, noemt Johannes ze. We lezen het net. Dat klinkt antisemitisch. Dat klinkt ongenueanceerd. Maar als je goed leest zie je wie Johannes ermee bedoelt: Niet het gewone volk. Een deel van de joden is juist gefascineerd door Jezus. Johannes heeft het over leiders. Ze beweren dat ze het geluk van het volk op het oog hebben. Ze zeggen dat het ze gaat om de eer van God. Ze weten net zo goed wat God wil als God zelf.

Sommigen ergeren zich wild aan Jezus. Waarom? Omdat ze weten dat hij de waarheid spreekt. Omdat hij door de schone schijn heen prikt. En zo komt het plan op om hem uit de weg te ruimen.

Het lijkt iets dat zich steeds weer herhaalt, de eeuwen door. Bijna niemand durft iets te zeggen. Maar dan staat er toch iemand op die geen blad voor de mond neemt, en die volhoudt, ook als het moeilijk wordt, ook als de risico's groter worden: Jeremia, die onbekende profeet Uria, Jezus. Ze laten zich de mond niet snoeren.

Steeds weer zijn er zulke mensen. Ik kan vandaag natuurlijk niet anders dan de naam noemen van Aleksej Navalny. Misschien moest u al aan hem denken. De afgelopen twee weken was hij bijna dagelijks in het nieuws: overleden, waarschijnlijk vermoord.

Navalny wist wat hem kon overkomen, en toch ging hij door. Ook al was er al een keer een poging gedaan om hem te vermoorden, Navalny ging bewust terug naar Rusland en hij zocht daar de confrontatie. Hij stelde er aan de kaak wat niet goed is:

Lieve landgenoten, jullie worden bestolen waar jullie bij staan, door leiders die zeggen het beste met jullie voor te hebben.

De corruptie, de leugens in de media, de uitbuiting, de zelfverrijking aan de top, ook kerkelijke leiders die goedpraten wat niet goed is, het lokken van onwetende jongemannen om te gaan vechten in Oekraïne. Navalny weigerde zijn mond dicht te doen.

Hij ging door, tot grote ergernis van Poetin en de hele Russische top. Zo werd een moedige man voor Poetin een blok aan het been. We moeten van hem af!

Navalny, een heilige? Nee, een man met fouten en gebreken. Dat heeft hij ook erkend; de fouten uit het verleden. Maar hij voelde zich geroepen om iets uitzonderlijks te doen, ook al zou hij daardoor zelf het onderspit moeten delven.

Hoe is het mogelijk dat je zulke risico's neemt, dat je je eigen leven minder belangrijk vindt dan je missie? Waar haal je de kracht vandaan?

Voor Navalny had het te maken met wat hij om zich heen zag, met zijn ogen. Hij kon het onrecht en de leugens niet meer verdragen.

Navalny vertelde dat het voor hem in het begin niet te maken had met geloof. Het had gewoon te maken met zijn afschuw van het onrecht. Maar na de eerste poging om hem te doden werd het geloof belangrijk voor hem. Hij haalde er kracht uit. Hij stuurde een paaskaart aan zijn familie en vrienden. Hij schreef:

Hoera! Christus is opgestaan. Ik groet alle gelovigen (ik ben dat nu), de ongelovigen (dat was ik) en de atheïsten (dat was ik ook).

Als het duidelijk wordt dat ze hem uit de weg willen ruimen, geeft het geloof hem kracht, de moed om door te gaan. Hij vindt steun in de boodschap van de Bijbel. En daarbij noemt Navalny dan deze bekende uitspraak van Jezus uit de Bergrede:

Gelukkig zijn wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

Wie hongert en dorst naar gerechtigheid zal verzadigd worden.

Mooi natuurlijk. Mooie woorden. Maar het lijkt er niet op. Die profeten uit het verleden en nu ook Navalny hongerden en dorstten naar gerechtigheid. Maar werden ze verzadigd? Nee, ze belandden vroegtijdig in een graf. Het slechte lijkt sterker dan het goede.

En toch, die profeten van vroeger, en ook Jezus, en ook Navalny hielden zich vast aan de hoop dat schijn bedriegt. Ze hielden zich vast aan Gods belofte.

Voor Jezus volgde na Goede Vrijdag Pasen.

Dat het na Goede Vrijdag maar Pasen mag worden, voor Navalny en ook voor ons.

Paul Sanders, Bergkerk Den Haag, 3 maart 2024